

Een menselijk Makonde-masker met een dierlijk element

Mijn belangstelling voor Afrikaanse kunst is ontstaan in mijn kindertijd. Eigenlijk gaat het meer om interesse in andere culturen in bredere zin. De wereld erachter of de wereld waarbinnen kunst tot stand komt, is voor mij altijd fascinerend geweest.

Ik ben opgegroeid in een kleine, hechte gemeenschap van mijnwerkers in Zuid-Limburg. Een van deze mensen, de beste vriend van mijn vader, werd priester en vertrok als missionaris naar Afrika, naar Mozambique, om precies te zijn. Hij werkte bij de Makonde op de grens van Mozambique en Tanzania. Als hij met vakantie kwam, eens in de vijf jaar, bracht hij verhalen en beeldjes mee. Het favoriete beeld van mijn vader was een hoofd van een meisje; opvallend verfijnd snijwerk en gemaakt van ebbenhout. Al sinds de negentiende eeuw wordt dit soort objecten voor de verkoop vervaardigd. Een traditie die ook vandaag de dag nog bestaat. Sinds het overlijden van mijn vader staat dit meisjeshoofd in mijn werkkamer.

Pas later ontdekte ik dat er ook objecten waren die een functie vervulden in de cultuur, de tradities, of in het geloof van deze mensen. Vaak zagen die maskers en beelden er minder verfijnd, minder 'kunstzinnig' uit.

De Makonde kennen twee soorten maskers: opzet- of helm maskers en gezichtsmaskers. Zij werden gebruikt tijdens de inwijdingsrituelen van jongens en van meisjes. Deze maskers stellen voorouders voor of geesten. Soms drukken zij een bepaald type uit bijvoorbeeld het 'mooie meisje' of de 'geduchte

krijger'. Bekend zijn de Lipiko-maskers, opzetmaskers van indrukwekkende, mannelijke gezichten met scarificaties (soms opgevuld met was) en vaak voorzien van (echt) haar. Vrouwelijke maskers zijn soms voorzien van een lip-plug. Gezichtsmaskers zijn soms naturalistisch en soms zijn zij een combinatie van een menselijk gezicht en dierlijke elementen. Een van mijn favoriete objecten is dit Makonde-gezichtsmasker. Het masker heeft een menselijk gelaat met een klein dierlijk element. Namelijk de twee (slag)tanden, op de foto te zien als inkepingen aan beide zijden van de mond. Ik val op het mysterieuze karakter, de lege sturende blik. Ik kocht het een jaar of vijftien geleden van Michel van den Dries, in het Vlaamse plaatsje Gavere in de buurt van Gent. In ontmoette hem op een beurs in

Keulen. Het masker is afkomstig uit een oude Zwitserse collectie en is vóór 1920 verzameld. Ik houd ervan om met handelaren te praten over de achtergrond van de objecten die zij aanbieden. Sommige handelaren vinden het leuk om over hun vak en hun voorwerpen te praten. Meestal ontstaat er een langer durende relatie als het 'klikt'. Na de beurs ben ik bij Michel op bezoek geweest. Als dank kreeg ik het mooie boek over Tanzania van Jens Jahn bij de aankoop cadeau.

info@josweerts.nl

